

SUOSITUS: YAMK-OPISKELIJAN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN (AHOT)

Tämä suositus kuvaa, miten YAMK-opiskelijan osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan (AHOT). Se esittelee erilaisia ratkaisuja ja käytäntöjä, joita voidaan hyödyntää ammattikorkeakouluissa opiskelijan AHOT-prosessissa. Suosituksen tavoitteena on kehittää AHOT-käytäntöjä, edistää yhteistyötä ja joustavuutta ammattikorkeakoulujen toimijoiden kanssa. Tavoitteena on myös edistää opiskelijan opiskelumahdollisuuksia jatkuvan oppimisen periaatteiden mukaisesti ja tukea yksilöllistä osaamispolkua. Suositus on tarkoitettu erityisesti opiskelijoille, opetuksen toteutuksesta vastaaville henkilöille ja opinto-ohjaajille.

Suositus sisältää:

- osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen perusteita,
- AHOT-prosessin kuvauksen,
- liitteet osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tueksi sekä
- esimerkkejä opiskelijan osaamisen tunnistamisen menetelmistä.

Suositus ei ota kantaa vapaasti valittaviin opintoihin, vaan jokainen ammattikorkeakoulu tarkastelee niitä ammattikorkeakoulukohtaisesti. Jokainen ammattikorkeakoulu päättää siitä, miten hyödyntää suositusta sekä millä tavoin resursoi AHOT-työskentelyyn.

1. Taustaa

Ahotointi on osa osaamisen tunnustamisen laajempaa käsitettä, johon lukeutuu myös muut henkilökohtaistamisen opintopolut eli opintosuorituksen hyväksilukeminen ja opinnollistaminen. Osaamisen tunnustaminen on toimenpide, jossa korkeakoulun asiantuntija tarkistaa opiskelijan toimittamien asiakirjojen ja muiden selvitysten avulla (eli näytön avulla), vastaako hänen osaamisensa opintojakson osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen on toimenpide, jossa opiskelijan muualla hankittu ja todennettu osaaminen, joka täyttää vaatimukset, otetaan osaksi hänen tutkintoaan. Tästä kokonaisuudesta suositellaan käytettävän termiä osaamisen tunnustaminen, sillä nyt käytössä oleva termi aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen (AHOT ja ahointi) saattavat luoda virheellisen mielikuvan siitä, että tunnustettavan osaamisen täytyisi olla hankittu ennen koulutuksen aloittamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021, Opetus- ja koulutussanasto 2. laitos.) Tässä suosituksessa käytetään kuitenkin AHOT-termiä selvyys vuoksi, sillä se on korkeakouluissa laajalti käytetty käsite edelleen.

Osaamisen tunnustamisen perusta on eurooppalaisen tutkintojen viitekehys (EQF 7 taso) sekä YAMK-opetuksen ja pedagogiikan kehittämistä tukeva osaamisperustaisuus. Taustalla ovat tutkintovaatimukset, opetussuunnitelma ja niitä kuvaavat osaamistavoitteet sekä niihin liittyvät arviointikriteerit. Lisäksi ammattikorkeakoululaki (932/2014, 37 §) mahdollistaa osaamisen tunnustamisen korkeakouluissa. Nämä antavat perusteet kehittää muun muassa erilaisia pedagogisia ratkaisuja, joilla opiskelijan osaaminen voidaan osoittaa yhdenmukaisesti erilaisissa oppimistilanteissa.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen kehittyi osana jatkuvan oppimisen uudistusta. Osaamisen näkyväksi tekemistä tuetaan erilaisilla pedagogisilla ratkaisuilla, jotka varmistavat näytölle (osaamisen osoittamiselle) asetetut vaatimukset ja periaatteet. Ahotoinnin kokonaisprosessin tulee edistää opiskelijaa saavuttamaan työelämän edellyttämää osaamista sekä vahvistaa hänen kokemustaan kehittymismahdollisuuksistaan.

2. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen perusteet

YAMK-opiskelijalla on oikeus tehdä aloite aiemmin hankkimansa (opintojen, työn, harrastusten, järjestö-, vapaaehtoistyön jne.) osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä aloittaa AHOT-prosessi ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti. Osaamisen tunnistamisen prosessiin kuuluu oman osaamisen havaitseminen, sanoittaminen ja näkyväksi tekeminen. Osaamisen sanoittaminen edellyttää opiskelijalta itsereflektointia, osaamisen sanoittamista ja kuvaamista siitä, mitä hän jo osaa suhteessa tutkintoon sisältyviin osaamiskuvauksiin ja opintojakson osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Osaamisen tunnistamista tuetaan ja ohjataan, millä turvataan opiskelijan yhdenvertaisuus.

Opiskelijan asema työelämässä tai aiempi työkokemus eivät kuvaa sellaisenaan osaamista tutkintoon vaadittavalla alalla. Osaamisen tunnistamisen lähtökohta on, että osaamisen käsite ja sen sisältö ymmärretään. Osaamisen tunnustamisessa korostuu osaamistarpeiden moninaisuus. Osaamista arvioidaan yksittäisen ja erillisen näytön (osaamisen osoittamisen) sijaan kumuloituvana osaamisena moninaisissa ja aidoissa työelämän johtamis- ja kehittämistilanteissa. Opiskelija osoittaa aiemmin hankkimansa osaamisen näyttönä (osaamisen osoittamisen avulla), joka arvioidaan. Osaamisen tunnistamisessa korostuu myös se, että opiskelijan tulee samanaikaisesti arvioida sitä, mitä osaamista sosiaali- ja terveystaloudella edellytetään nyt ja tulevaisuudessa. Opiskelijan tulee havaita ja tunnistaa työelämän muutoksiin liittyvät merkitykselliset, poikkeavat ja kriittiset asiat, jotka tulee osoittaa näytössä.

3. AHOT-prosessi

Onnistuneen prosessin edellytyksenä on, että opintojakson tavoitteet on kirjattu osaamisperustaisesti ja kokonaisprosessi on kuvattu selkeästi opintojakson toteutussuunnitelmassa. Opiskelijalla on vastuu AHOT-prosessista, jossa korostuu opiskelijan vastuu omasta oppimisesta ja näytön (osaamisen osoittamisen) kuvaamisesta. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutorointiin/opinto-ohjaukseen ammattikorkeakoulun toimintakäytäntöjen mukaisesti. Opiskelijan AHOT-prosessi on kuvattu taulukossa 1. AHOT-prosessin suunnittelussa opiskelija voi hyödyntää liitteissä 1 ja 2 olevia lomakkeita.

TAULUKKO 1. Opiskelijan AHOT-prosessin kokonaisuus

Osaamisen tunnistaminen	Osaamisen näytön suunnittelu	Osaamisen näytön toteutus ja dokumentointi	Osaamisen näytön arviointi ja osaamisen tunnustaminen
* Osaamiskuvaukset, opintojakson osaamistavoitteet ja arviointikriteerit *Opiskelija tunnistaa ja sanoittaa osaamisensa suhteessa opintojakson osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin	*Opiskelija suunnittelee osaamisen näytön *Opintojaksosta vastaava opettaja hyväksyy opiskelijan suunnitelman	*Opiskelija osoittaa osaamisensa suunnitelman mukaisesti ja dokumentoi sen suunnitelman mukaisesti	*Opiskelija itsearvioi osaamisen näytön kirjallisesti *Osaamisen näytön arviointi opintojakson arviointikriteereiden mukaisesti *Arviointipalaute opiskelijalle suunnitelmassa sovitulla tavalla *Opettaja kirjaa arvioinnin ja opintopisteet opintorekisteriin

AHOT-prosessin vaiheet

1. Osaamisen tunnistaminen

AHOT-prosessin (taulukko 1) aluksi opiskelija perehtyy opintojakson osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin sekä tunnistaa ja analysoi osaamistaan. Osaamisen analysoinnin tukena voi hyödyntää esimerkiksi SWOT-analyysiä (liite 1) ja osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa liitettä 2.

2. Osaamisen näytön suunnittelu

Opiskelija sanoittaa kirjallisesti osaamisensa ja arvioi sen suhteessa osaamiskuvauksiin, opintojakson osaamistavoitteisiin sekä arviointikriteereihin. Tarvittaessa opiskelija saa tukea opettajalta ammattikorkeakoulun toimintaohjeiden mukaisesti. Tarvittaessa järjestetään myös HOPS-keskustelu.

Opiskelija laatii näytön (osaamisen osoittamisen) suunnitelman suhteessa opintojakson osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin sekä kuvaa näytön (osaamisen osoittamisen) sisällön, toteutustavan ja arvioinnin.

Näytön (osaamisen osoittamisen) tulee olla riittävän laaja-alainen ja työelämän kontekstiin liittyvä. Osaamisen osoittamisen taustoitukseen tulee olla tutkittuun tietoon perustuvaa (EQF 7 taso). Näytön suunnittelussa opiskelija hyödyntää kirjallisuutta ja erityisesti tieteellisiä tutkimuksia, joiden avulla hän perustelee aiheen ja tarkastelee sen työelämäyhteyksiä, laatii

suunnitelman suhteessa osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Näytön voi tarvittaessa jakaa osasuorituksiin.

Opiskelijan vuorovaikutus- ja viestintäosaamista sekä osaamisen jakamista voidaan arvioida esimerkiksi erilaisissa tiimeissä, verkostoissa, ryhmissä tms. autenttisissa tilanteissa, jolloin myös haastavat työelämän tilanteet ovat osa näyttöä. Aikaisempien arviointien perusteella YAMK-tutkinnoissa tulisi kehittää opiskelijoiden osaamista mm. vuorovaikutus- ja neuvottelutilanteissa, moniammatillisissa työryhmissä sekä verkostoitumisessa. (<https://amk-uraseuranta.turkuamk.fi/>)

Opiskelija valitsee tarkoituksenmukaisen osaamisen osoittamisen menetelmän (esimerkkejä erilaisista menetelmistä liitteessä 3) yhteistyössä opintojakson opettajan, tutoropettajan tai muun opintojakson sisältöä tuntevan opettajan kanssa ja laatii AHOT-suunnitelman, jonka hän lähettää opintojakson opettajalle hyväksyttäväksi. Osaamisen osoittamiseen valittavan menetelmän kriteerinä on, että sen avulla voidaan mitata opiskelijan osaamista näytön kohteena olevassa opintojaksossa. Menetelmät tukevat myös opiskelijaryhmän ja työelämän työyhteisön kehittämistä. Opettaja hyväksyy suunnitelman tai pyytää täydentämään sitä.

Arvioinnista vastaa opettaja. Arviointiin voi osallistua myös opiskelijan työelämän edustaja ja muut opiskelijat. Työelämän edustajat osallistuvat arviointiin sovitulla tavalla. Arviointi perustuu opintojakson arviointikriteereihin.

3. Osaamisen näytön toteutus ja dokumentointi

Opiskelija osoittaa osaamisen opettajan kanssa sovitulla menetelmällä tai menetelmillä ja palauttaa näyttöön liittyvän näytön kokonaisuutta kuvaavan dokumentin ennakoita sovitusti opintojakson opettajalle tai muulle nimetylle henkilölle. Näytössä korostuu työelämän aitous, moninaisuus, kumuloituvuus, kriittiset tilanteet ja laaja-alaisuus. Opettaja voi hyväksyä osaamisen osoittamisen tai pyytää siihen täydennystä.

4. Osaamisen näytön arviointi ja osaamisen tunnustaminen

Osaamisen osoittaminen arvioidaan opintojakson arviointikriteerien mukaisesti. EQF 7 tasoisen osaamisen osoittamisen keskeisenä kriteerinä on, että se perustuu tutkimustietoon ja sisältää osaamisen kriittisen ja perustellun reflektoinnin.

Opettaja arvioi opiskelijan osaamisen näytön opintojakson arviointikriteereiden mukaisesti (suoritusmerkintä) ja saattaa arvioinnin tiedoksi opiskelijalle sovitulla tavalla (osaamisen tunnustaminen). Opintojakson suoritusmerkintä opintopisteineen kirjataan opintorekisteriin ammattikorkeakoulun käytännön mukaisesti. Näyttöä ei voi uusia eikä korottaa.

LIITTEET

Liite 1. Nelikenttäanalyysi (SWOT) YAMK-opiskelijan osaamisen tunnistamisen tukena

Liite 2. YAMK-opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Liite 3. Esimerkkejä opiskelijan osaamisen tunnistamisen menetelmistä

Liite 1. (1/3) Nelikenttäanalyysi (SWOT) YAMK-opiskelijan osaamisen tunnistamisen tukena

Pohdi omaa osaamistasi. Mitä vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia tai uhkia tunnistat osaamisesi kehittymisessä. Pohdinnassa voit käyttää tukena SWOT-menetelmää ja laatia osaamistasi kuvaavan SWOTin. Käytä tukena osaamistasi ja sen kehittämistä tarkastellessasi YAMK-tutkintojen yhteisiä kompetensseja (tämän dokumentin lopussa), alakohtaisia kompetensseja sekä muita ammattikorkeakoulussasi tutoroinnissa/opinto-ohjauksessa ja opetuksen yhteydessä esitettyjä materiaaleja.

NELIKENTTÄANALYYSI (SWOT) YAMK-OPISKELIJAN OSAAMISEN TUNNISTAMISEN TUEKSI	
Opiskelijan nimi: Opintojakson nimi:	Ryhmän tunnus: Päivämäärä:
Vahvuudet	Heikkoudet
Mahdollisuudet	Uhat

Kun olet miettinyt ja kirjoittanut jokaiseen nelikenttään osaamistasi kuvaavat asiat, arvioi sen jälkeen mm.

1. Miten vahvistat vahvuuksia ja hyödynnät niitä opiskelussa osaamisen kehittämiseksi?
2. Miten kehität tai poistat heikkouksiasi tai lievennät niiden vaikutusta opiskelussasi?
3. Miten hyödynnät resurssiasi/voimavarasi (mahdollisuutesi)?
4. Miten varaudut uhkiin?
5. Mitkä asiat vaativat kehittämistä opiskelun ja osaamisen kehittämisen varmistamiseksi?

Liite 1. (2/3) Suositus YAMK:n yhteisistä kompetensseista ja niiden soveltamisesta

Yhteiset kompetenssit	Kuvaus
Oppimaan oppiminen	<p>Valmistuva opiskelija edistää omaa ja yhteisönsä jatkuvaa oppimista ja osaamisen kehittymistä hyödyntäen eri alojen tietoa ja digitalisaation mahdollisuuksia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaa monipuolisesti ja tavoitteellisesti arvioida ja kehittää asiantuntijuuttaan työuransa eri vaiheissa - osaa hankkia, kriittisesti arvioida ja tuottaa tietoa eri alojen näkökulmat huomioiden - osaa kehittää ja johtaa yhteisön tavoitteellista, jatkuvaa oppimista
Työelämässä toimiminen	<p>Valmistuva opiskelija osaa kehittää ja johtaa työyhteisöään sekä uudistaa työelämää.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaa kehittää ja johtaa monialaisia tiimejä ja työyhteisöjä - osaa kehittää työyhteisöjen viestintä ja vuorovaikutuskulttuuria - osaa kehittää ja johtaa työyhteisön kokonaisvaltaista hyvinvointia - hyödyntää teknologian ja digitalisaation mahdollisuuksia kehittämisessä ja johtamisessa - edistää työyhteisön resilienssiä
Eettisyys	<p>Valmistuva opiskelija arvioi ja edistää ammattialan eettisten periaatteiden ja arvojen toteutumista huomioiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kykenee edistämään eettisesti kestävästä toimintaa ja eettisen reflektion toteutumista erilaisissa toimintaympäristöissä - edistää ammattieettisten periaatteiden ja arvojen toteutumista - tekee ratkaisuja huomioiden yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset näkökulmat - edistää moninaisuuden ja saavutettavuuden toteutumista - toteuttaa hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ja edistää niiden soveltamista työyhteisöön - kykenee johtamaan yhteiskunnallisesti vaikuttavaa toimintaa eettisiin arvoihin perustuen.
Kestävä kehitys	<p>Valmistuva opiskelija kehittää ja johtaa kestäviä ja vastuullisia toimintatapoja työssään sekä edistää kestävyysmuutosta työyhteisössään ja yhteiskunnassa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaa soveltaa kestävästä kehityksen tietoa ja tulevaisuuskuvia kokonaisvaltaisesti kestävien ratkaisujen perustana - osaa analysoida ja arvioida monialaisten kompleksisten ongelmien systeemisiä riippuvuuksia ja ratkaisujen erilaisia ulottuvuuksia - kykenee johtamaan työyhteisössään kestävien ratkaisujen ja toimintamallien etsimistä, käyttöönottamista ja vakiinnuttamista.
Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus	<p>Valmistuva opiskelija osaa kehittää ja johtaa monikulttuurisia ja kansainvälisiä toimintaympäristöjä ja verkostoja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaa kehittää monikulttuurisuutta huomioivia toimintatapoja työyhteisössään - osaa ennakoita globaalin kehityksen ja ilmiöiden vaikutuksia sekä mahdollisuuksia - kykenee kansainväliseen vuorovaikutukseen, viestintään ja toiminnan kehittämiseen omalla alallaan

Ennakoiva kehittäminen	Valmistuva opiskelija osaa johtaa uusien, tulevaisuutta ennakoivien ratkaisujen kehittämistä ja tuottaa uutta tietoa erilaisia tutkimus- ja kehittämismenetelmiä hyödyntäen. <ul style="list-style-type: none">- Tuottaa uutta tietoa ja uudistaa toimintatapoja yhdistäen eri alojen osaamista- osaa toteuttaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeita sekä soveltaa erilaisia tutkimus- ja kehittämismenetelmiä- osaa kehittää uusia asiakaslähtöisiä, kestävä ja taloudellisesti kannattavia ratkaisuja tulevaisuutta ennakoiden- osaa analysoida nykytilannetta ja ennakoida oman alan tulevaisuutta ja toimintaympäristön muutoksia
-------------------------------	--

Lähde: Arene, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (2022). Suositus ammattikorkeakoulujen yhteisistä kompetensseista ja niiden soveltamisesta. Saatavilla 18.8.2023. <https://arene.fi/julkaisut/suositus-ammattikorkeakoulujen-yhteisista-kompetensseista-ja-niiden-soveltamisesta-2022/>

Liite 2. YAMK-opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Laadi ennen tämän lomakkeen täyttämistä osaamistasi kuvaava **SWOT-analyysi**

Opiskelijan nimi:

Päiväys:

Opiskelijan osaamisen nykytilan analyysi					
I. Kirjoita tähän opintojakson osaamistavoitteet opetussuunnitelmasta	II. Kuvaava osaamistavoitteiden mukaisesti, mitä osaamista (tieto, taito, pätevyys, asenne) sinulla jo on	III. Kuvaava, miten osoitat nykyisen osaamisesi? Miten osaamisesi ilmenee?	IV. Kuvaava, mitä osaamista sinun pitää edelleen kehittää?	V. Tee kokoava analyysi osaamisesi kehittämisestä suhteessa opintojakson osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin, jonka perusteella jatkat osaamisen näytön kokonaissuunnitteluun	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
Opiskelijan osaamisen näytön kokonaissuunnittelu, toteutus, dokumentointi, arviointi ja osaamisen tunnistaminen					
Opiskelijan osaamistavoitteet	Näytön sisällön kokonaisuus (sekä kirjallisuus & tutkimukset)	Näytön toteutus (menetelmä/t, konteksti, työelämän näkökulma)	Näytön arviointimenetelmä/t, arviointiin osallistuvat ja kokonaisuuden dokumentointi	Näytön tunnistaminen ja arviointipalaute/tieto opiskelijalle	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					

Suunnitelma hyväksytty:

Päiväys:

Liite 3 Esimerkkejä opiskelijan osaamisen tunnistamisen menetelmistä

Menetelmä	Menetelmän kuvausta
Tutkimusklubi	<p>Tutkimusklubi on yksi näyttöön perustuva opetusmenetelmä. Tavoitteena on, että opiskelija on ajan tasalla uusimmista tutkimustuloksista ja oppii arvioimaan tutkimuksia kriittisesti. Tutkimusklubitoteutuksessa korostuu opiskelijan taito toimia erilaisissa konteksteissa itsenäisenä asiantuntijana. Tärkeää on, että opiskelija oppii tekemään päätöksiä/oppii uutta näyttöön perustuen ja osaa lähijohtajana hyödyntää alansa tietoperustan lisäksi monitieteistä tietoa. Tutkimusklubityöskentelyssä opiskelija oppii hyödyntämään monipuolisesti tutkimus- ja kehittämistyön menetelmiä sekä oppii uudistamaan käytännön työtä näyttöön perustuen.</p> <p>Lähteitä Hägman-Laitila, A., Mattila, L-R. & Melender, H-L. (2016). A Systematic Review of Journal Clubs for Nurses. <i>Worldviews on Evidence-Based Nursing</i> 13 (2), 163–171. doi 10.1111/wvn.12131. Ylimäki, S., Tuomikoski, A., Juntunen, J. & Heikkilä, K. (2019). Mitä tutkimusklubin järjestämisessä tulee huomioida? <i>Hoitotyön tutkimussäätö, Näyttövinkki</i> 6. nayttovinkki6-2019-2-2.pdf (hotus.fi)</p>
Väittely-(paneeli) tilaisuuden valmistelu, toteutus ja arviointi	<p>Väittelytilanne (paneeli) sopii, kun opiskelijan pitää osoittaa kriittistä osaamista ja asiaan syventymistä sekä asian soveltamista. Opiskelija suunnittelee asettamiensa osaamistavoitteiden mukaisesti väittelytilaisuuden sekä toteuttaa ja arvioi sen. Arviointi voi olla kirjallinen tai suullinen (video), jossa tuodaan esille myös käytetty kirjallisuus. Mukana väittelyssä opiskelijat ja/tai työyhteisön muita toimijoita (livenä ja/tai etänä).</p> <p>Lähteitä Törmänen, P., Stolt, M. & Salminen, L. (2011). Väittely terveysalan koulutuksessa. Teoksessa R. Junnila, S. Koskinen, M. Stolt & L. Salminen (toim.) <i>Näyttöön perustuva opettaminen ja ohjaaminen</i>. Turun yliopisto. <i>Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:62</i>. Turku. 93–105. Kurki, L. & Tomperi, T. (2011). Väittely opetusmenetelmänä. Kriittisen ajattelun, argumentaation ja retoriikan taidot käytännössä. Eurooppalaisen filosofian seura ry/ niin & näin. Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö. Tallinna.</p>
Osallistava esitys/luento/opetustunti	<p>Osallistava esitys/luento/opetustunti on menetelmä, jossa opiskelija toimii asiantuntijana johtamisen ja kehittämisen osaamisasiassa, esimerkiksi henkilöstöjohtaminen; rekrytointi ja perehdytys. Opiskelija voi toimia myös tutorina/mentorina toiselle opiskelijaryhmälle, ohjata harjoituksia muille opiskelijoille tai työelämän toimijoille. Esityksen, luennon tai opetustunnin kokonaisuus käsittää suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin sekä yhteistyön työelämän toimijoiden kanssa. Toteutuksessa voidaan hyödyntää erilaisia aktiivisia menetelmiä, jossa oppija on aktiivinen osapuoli ja opettaja oppimistilanteen asiantuntija tai johtaja.</p> <p>Lähteitä Alaniska, H. (n.d.) Aktiivisia menetelmiä oppimiseen. Oulun ammattikorkeakoulu. https://www.oamk.fi/emateriaalit/wp-content/uploads/Aktivoivat_menetelmat_oppimiseen-1.pdf Hyppönen, O. (2004). Erilaisia opetusmenetelmiä - Kuvaukset, vahvuudet ja haasteet. Opetuksen ja opiskelun tuki – TKK. https://peda.net</p>
Oppimateriaalin tai eOppimateriaalin tuottaminen (osana opintojaksoa)	<p>Oppimateriaalin tuottamisessa opiskelija toimii asiantuntijana ja perustaa tuotetun materiaalin tutkimustietoon ja näyttöön. Materiaali voidaan toteuttaa ja tuottaa etä-/hybridiopetuksen yhteydessä, ja sen tuottamisessa huomioidaan laadukkaan verkkomateriaalin kriteerit. Materiaali arvioidaan verkkomateriaalille asetettujen kriteerien avulla.</p> <p>Lähteitä Alaniska, H. (n.d.) Aktiivisia menetelmiä oppimiseen. Oulun ammattikorkeakoulu. https://www.oamk.fi/emateriaalit/wp-content/uploads/Aktivoivat_menetelmat_oppimiseen-1.pdf Hyppönen, O. (2004). Erilaisia opetusmenetelmiä - Kuvaukset, vahvuudet ja haasteet. Opetuksen ja opiskelun tuki – TKK. https://peda.net</p>

<p>Artikkelin kirjoittaminen (osana jotain muuta menetelmää)</p>	<p>Opiskelija osoittaa osaamisensa yhdistämällä työelämälähtöisen klinisen ammatillisen osaamisensa, teoreettisen tiedon ja sen hallinnan artikkelin sisällössä. Artikkelissa tulee huomioida opintojakson osaamistavoitteet ja sisällöt. Artikkelin kirjoitetaan ammattikorkeakoulun tai julkaisuun suunnitellun lehden kirjoitusohjeiden mukaan. Artikkelin lisäksi näytön toteutukseen voi yhdistää esimerkiksi aiheeseen liittyvän esitelmän tai luennon.</p> <p>Lähteitä Rautio, T. & Leppänen, A. (n.d.) Artikkelin kirjoittamisohjeet. JAMK, ammatillinen opettajakorkeakoulu. https://oppimateriaalit.jamk.fi/kirjoittajanapu/files/2011/03/Artikkelin-kirjoittaminen_musped.pdf AMK-lehti/UAS Journal. Ohjeet kirjoittajalle. https://uasjournal.fi/kirjoita-lehteen/kirjoitusohjeet/ TAMKjournal-ohjeet kirjoittajalle. https://sites.tuni.fi/tamk-julkaisut/ohjeet-2/tamkjournal-ohjeet-kirjoittajalle/ LAB. Julkaisijan opas: Vinkkejä kirjoittajalle. https://libguides.lut.fi/LAB_julkaisijalle/vinkit</p>
<p>Tarinallistaminen</p>	<p>Tarinallistaminen on oppimis- ja opetusmenetelmä, jossa on sisältö, ja jossa korostuu ongelma, päätöksenteko ja niiden seuraukset. Tarinoiden avulla voidaan reflektoida ja analysoida kohteena olevaa asiaa mm. eettisiä kysymyksiä. Tarinaa kuvaa selkeä rakenne, ymmärrettävyys, todellisuus tai mielikuvituksensekä esittämisen erilaiset mahdollisuudet. ”Parhaimmillaan tarina näkyy, tuntuu, maistuu, tuoksuu ja kuuluu”. Tarina on puhetta ja kuuntelemista. Tarinaa voidaan havainnollistaa tekstin ja hahmojen lisäksi valokuvilla, runoilla ja kirjeillä, jotka vahvistavat tarinan todellisuudentuntua.</p> <p>Tarinan avulla oppimisessa korostuu erityisesti konstruktivistinen oppiminen, kun opiskelija integroi oppimaansa uuteen asiaan. Oppimiskäsitys korostaa kontekstia, kommunikaatiota, tunteita ja sosiaalista vuorovaikutusta. Henkilökohtaistaminen, sosiaaliset suhteet ja sosiaalisen tuen ilmapiiri tukevat tarinan käyttöä oppimisessa. Tarinassa on läsnä hahmo tai toimija, jolla on persoona ja identiteetti.</p> <p>Lähteitä Auvinen, T. (2013). Narratiivinen johtajuus: tutkielmia johtajuuden tarinankerronnan tutkimuksesta ja käytännöstä. (Jyväskylä studies in business and economics 119.) [väitöskirja, Jyväskylä]. Jyväskylä University Printing House. Jyväskylä. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5030-9 Kalliomäki, A. (2014). Tarinallistaminen. Palvelukokemuksen punainen lanka. Talentum Media Oy. Kinossalo, M. (2020). Tarinan voima opetuksessa. PS-kustannus. Kinossalo, M. (2020). <i>Tarinan voima opetuksessa</i>. PS-kustannus Overcash, J. (2010). The use of story as a teaching strategy. Journal of Gerontological Nursing 36 (7), 54-59. https://doi.org/10.3928/00989134-20100601-02</p>
<p>Osaamisen osoittaminen simulaatiotilanteessa</p>	<p>Simulaatio-oppiminen soveltuu erilaisiin tavoitteellisiin harjoitustilanteisiin eri koulutusaloilla ja erilaisissa toimintaympäristöissä, jota käytetään myös täydennyskoulutuksessa, esimerkiksi neuvottelu-, kokous- ja esihenkilöosaamisen oppimisessa. Simulaatiotilanteissa opiskelija osoittaa substanssi- ja teknisenosaamisen ohella myös vuorovaikutus- ja tiimityöosaamista, johtamis-, ongelmanratkaisu- ja päätöksenteko-osaamista.</p> <p>Lähteitä Niemi S., Kivinen E., Takaluoma M., Kräkin M. ja Pukarinen E. (2019). Vaikuttavaa oppimista ja kehittämistä simulaatiolla. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 52. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/260735/LAMK_2019_52.pdf?sequence=2&isAllowed=y Jaye, P., Thomas, L., & Reedy, G. (2015). ‘The Diamond’: a structure for simulation debrief. The Clinical Teacher 12(3), 171–175. Keskitalo, T. (2017). Developing a Pedagogical Model for Simulation-based Healthcare Education. Väitöskirja. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 167. Lapin yliopisto. Rovaniemi.</p>
<p>Prosessikävelyn menetelmä</p>	<p>Prosessikävelyn tavoitteena voi olla osallistujien tietoperustan laajentaminen ja syventäminen sekä opitun asian soveltaminen käytännössä, esimerkiksi johtamisen ja kehittämisen opintojaksoilla.</p>

<p>(ideointi, oivallus, kartoittaminen, ymmärryksen tuottaminen, suunnittelu ja visiointi)</p>	<p>Soveltuu uuden prosessin esittelyyn ja hahmottamiseen. Menetelmän vahvuutena on, että siinä vaihe vaiheelta pieninä kokonaisuuden osina pyritään hahmottamaan suuria kokonaisuuksia, kuten palveluprosessin eri osioita sekä sitä, miten tulee toimia. Prosessikävelyn osallistuvien tekemät muistiinpanot tukevat oppimisprosessia. Menetelmä soveltuu uuden prosessin esittelyyn ja hahmottamiseen.</p> <p>Prosessikävelyn voi toteuttaa joko autenttisissa tai simuloidussa ympäristössä ja siihen tarvitaan riittävän suuri tila, jossa ryhmä mahtuu liikkumaan pisteeltä toiselle. Tilaan järjestetään erilaisia oppimispisteitä, joissa osallistujat (ryhmän muut opiskelijat) liikkuvat pienryhmissä pisteeltä toiselle perehtyen prosessin vaiheisiin. Osallistujat kirjaavat prosessikävelyn aikana kysymyksiä tai kehittämissideoita prosessista tai sen eri vaiheista. Simuloidussa ympäristössä prosessin vaiheet voidaan tehdä todellisuutta muistuttaviksi käyttämällä pisteillä niihin liittyvää materiaalia (esim. kuvia, esitteitä). Kussakin prosessin vaiheessa havainnollistetaan yksi toiminto/tapahtuma. Prosessikävelyn ohjaaminen edellyttää ohjaajalta (opiskelijalta) perusteellista valmistautumista ja suunnittelua. Opiskelija organisoii, huolehtii tavoitteen saavuttamisesta ja osallistujista sekä ohjaa työskentelyä. Menetelmä soveltuu parhaiten noin 3–12 henkilön suuruisiin ryhmien työskentelyyn.</p> <p>Lähteitä Kupias, P. (2011). Kouluttajana kehittyminen (3. painos). Helsinki: Gaudeamus. Innokylä. (n.d). https://innokyla.fi/fi/tyokalut/prosessikavely</p>
<p>Yhteiskehittämisprosessin/työpajan fasilitointi</p>	<p>Yhteiskehittämisellä (co-creation) voidaan ratkaista työelämän haasteellisia ongelmia tavoitteellisessa nelivaiheisessa prosessissa. Opiskelija toimii työpajan fasilitaattorina siten, että huolehtii kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksen fasilitoinnista yhdessä työelämän toimijoiden kanssa. Työpaja voi toimia yhteiskehittämisen foorumina ja siinä voidaan hyödyntää erilaisia menetelmiä perustellusti. Opiskelija suunnittelee kokonaisuuden ja nimeää työpajassa käytettävät menetelmät. Työskentelyssä ryhmä eri toimijoita kokoontuu työskentelemään yhdessä tietyn aiheen tai asian kanssa. Työpajan avulla pyritään tunnistamaan erilaista osaamista, syventämään ymmärrystä käyttäjistä ja osallistamaan ihmisiä erilaisiin toimintoihin.</p> <p>Yhteiskehittämisen prosessi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valmistautuminen 2. Yhdessä määrittely 3. Yhdessä kehittäminen 4. Toteuttaminen <p>Lähteitä Hagman K., Hirvikoski, T., Wollstén, P. & Äyväri, A. (kirj.) (2018) Yhteiskehittämisen käsikirja. Espoo: Espoon kaupunki. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151289/Hagman_Hirvikoski_Wollsten_Ayvari.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Halonen, K. (2021). Fasilitoivan johtajuuden työkirja. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja OIVA-sarja 41. https://www.theseus.fi/handle/10024/504575 Laakso, A. & Lehtinen, R. (2014). Tulevaisuutta tekemään - työpajatyöskentelyn metodiopas. Hämeen ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/handle/10024/81230 Summa, T. & Tuominen, K. (2009). Fasilitaattorin työkirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. https://fingo.fi/wp-content/uploads/2020/10/Fasilitaattorin_tyokirja.pdf Miettinen, S. (toim.) (2016). Palvelumuotoilu -uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Helsinki. Teknologiainfo Teknova Oy. Innokylä. (n.d). https://innokyla.fi/fi/tyokalut</p>
<p>Eettinen foorumi</p>	<p>Opiskelija suunnittelee ja fasilitoi eettisen foorumin työskentelyn, jossa pohditaan osallistujien kokemuksellisia eettisiä kysymyksiä. Opiskelija toimii fasilitaattorina ja mahdollistaa foorumiin osallistuvien reflektiivisen työskentelyn. Foorumille sovitaan ennalta teema, johon liittyviä eettisiä kysymyksiä pohditaan eri näkökulmista.</p> <p>Työskentelyprosessi etenee me-we-us -menetelmällä.</p>

	<p>Työskentelyprosessin vaiheet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Foorumin aloitus ja inspiraatiopuheenvuoro 2. Henkilökohtainen pohdinta – omat kokemukset 3. Dialogi parin kanssa – osallistujat jakavat kokemukset ja pohtivat sitä eettisyyden näkökulmasta 4. Dialogi ryhmässä – osallistujat kertovat toisilleen siitä, millaisia eettisiä pohdintoja parikeskusteluissa otettiin esille ja keskustelu jatkuu ryhmän valitsemasta teemasta 5. Kokoava keskustelu ryhmien pohdintojen perusteella ja foorumin teemojen tiivistäminen 6. Henkilökohtainen pohdinta – mitä opin tästä eettisestä foorumista, ja miten hyödynnän oppimaani <p>Lähteitä Sanerma, P., Sihvo, P., Vikberg-Aaltonen, P. & Koskinen, R. (2021). Eettinen toimintamalli antaa avaimia digitalisoituvan sotealan eettisiin pulmiin. https://vasu.karelia.fi/2021/06/08/eettinen-toimintamalli-antaa-avaimia-digitalisoituvan-sotealan-eettisiin-pulmiin/</p> <p>Koski, A., Vesterinen, O., Malkavaara, M., Heino, T. & Tauriainen, P. (2021). Eettinen foorumi – tila(a) oppia ja kehittää eettistä osaamista. Teoksessa J. Helminen (toim.) Näkökulmia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. Diak. https://issuu.com/diak_publications/docs/diak_ty_el_m_18_web/s/10631320</p>
<p>Työelämähankkeessa/-projektissa oppiminen/toimiminen</p>	<p>Kun opiskelija osallistuu työelämähankkeeseen joko toimijana tai projektihenkilönä, hän kuvaa hankkeen eri vaiheet, suunnittelusta toteutukseen, arvioinnin ja sen johtamisen. Lisäksi opiskelija kuvaa oman toimintansa hankkeessa ennalta laadittujen osaamistavoitteiden suuntaisesti, arvioi toimintaansa ja oppimistaan monipuolisesti erilaisin esimerkein sekä arvioi muun muassa hankkeen tuloksia, tuotoksia ja kehittämistarpeita. Kirjallisessa kuvauksessa opiskelija hyödyntää kansallista ja kansainvälistä lähdemateriaalia.</p> <p>Lisämateriaalia löytyy eri alojen projektitoimintaa käsittelevästä kirjallisuudesta.</p>
<p>Hissipuhe (osana jonkin muun menetelmän käyttöä)</p>	<p>Hissipuhe on kiteytetty, muutaman lauseen pituinen esittely osaamisesta, palvelusta tai tuotteesta. Nimensä mukaisesti hissipuhe kuvastaa keskustelua, joka on hissimatkan pituinen eli lyhyt ja ohimenevä. Hissipuhetta voidaan pitää myös suullisena käyntikorttina, kun kohtaa ihmisiä erilaisissa tilanteissa. Pähkinänkuoressa hissipuheen tulee antaa vastaus kysymyksiin ”Mitä osaan, kenelle ja miksi?”</p> <p>Hissipuheessa on tarkoitus kertoa kuulijalle tiivistetysti omasta osaamisesta, palvelusta, tuotteesta tai ideasta ja saada hänet vakuuttuneeksi. Ensivaikutelma on tärkeä - jo yhdellä lauseella voit muuttaa sen, kiinnostuuko keskustelukumppani sinusta ja osaamisestasi, palvelustasi.</p> <p>Puheen tulee antaa vakuuttavat vastaukset tiettyihin kysymyksiin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mikä on ongelma tai haaste, johon ratkaisua tarjotaan? 2. Kenellä tällainen ongelma on? 3. Mikä on ratkaisu? 4. Mitä hyötyjä ratkaisusta on sille, jolla esitetty ongelma on? 5. Miksi kannattaisi olla kiinnostunut juuri tästä ratkaisusta? <p>Hyvä hissipuhe on tiivis, selkeä ja yksiselitteinen, tehokas, visuaalinen, tarinan muodossa, kohdistettu oikein, päämäärätietoinen ja herättää mielenkiinnon. Opiskelija laatii ennakosuunnitelman ja käsikirjoituksen hissipuheesta, toteuttaa sen esimerkiksi videoimalla. Menetelmää voidaan soveltaa useissa eri yhteyksissä, esimerkiksi oman aikaisemman johtamisoaamisen osoittamiseksi, jolloin kysymykset muotoillaan aiheesta.</p> <p>Hissipuheen lisäksi näytön toteutukseen voi yhdistää esimerkiksi aiheeseen liittyvän esitelmän tai luennon.</p> <p>Lähteitä</p>

	<p>Tuominen, T., Järvi, K., Lehtonen, M.H., Valtanen, J. & Martinsuo, M. (2015). Palvelujen tuotteistamisen käsikirja. Osallistavia menetelmiä palvelujen kehittämiseen. Tuotantotalouden laitos. Aalto-yliopiston julkaisusarja Tiede + Teknologia. Raportti 5. https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/16523/isbn9789526062181.pdf</p> <p>Innokylä. (n.d). https://innokyla.fi/fi/tyokalut/hissipuhe</p> <p>Alaniska, H. (n.d). Aktivoivia menetelmiä oppimiseen. Oulun ammattikorkeakoulu. https://www.oamk.fi/emateriaalit/wp-content/uploads/Aktivoivat_menetelmat_oppimiseen-1.pdf</p> <p>Hyppönen, O. (2004). Erilaisia opetusmenetelmiä - Kuvaukset, vahvuudet ja haasteet. Opetuksen ja opiskelun tuki – TKK. https://peda.net</p>
Opiskelija voi hyödyntää näiden lisäksi myös muita osaamisen tunnistamisen menetelmiä	<p>Näytön tapoja ei ole rajoitettu, muutamia muita esimerkkejä:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Portfolio -Työpaikka- ja muut dokumentit -Kirjalliset ja suulliset kuulustelut -Raportit -Tutkimus- ja muut projektit -Osaamis- ja oppimispäiväkirjat -Roolipelit

Suosituksset on lisensoitu Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen-lisenssillä. Suositukset on laadittu ja hyväksytty 8.11.2023 Sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen YAMK-verkostossa. Suositusten laatimiseen osallistuivat em. verkoston TP2 toimijat Rauni Leinonen, Liisa Kiviniemi, Arja Koski, Tarja Turtiainen, Sari Himanen, Piia Uusi-Kakkuri ja Paula Hakala.